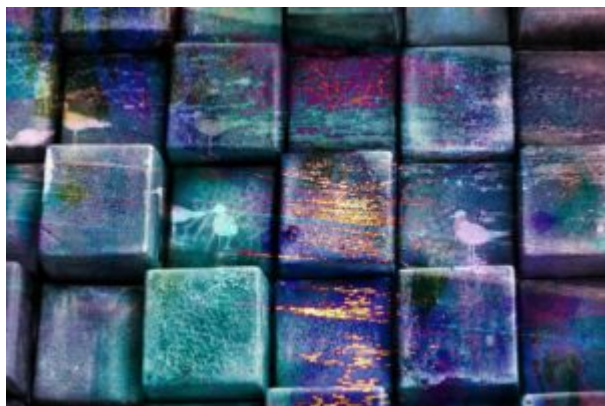

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΩΣ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ (της Ιωάννας Μουτσοπούλου)

Διαβάζοντας το άρθρο του φίλου Γιάννη Παρασκευουλάκου «Το πρόβλημα των ορισμών» (2ο μέρος του άρθρου “Η κρισιμότητα της πολιτικής”,

<https://solon.org.gr/2021/08/13/to-provlima-ton-orismon-tou-gianni-paraskevoulakou/>)

σκέφθηκα να διατυπώσω επίσης ορισμένες σκέψεις για το θέμα, που είναι φλέγον και σίγουρα θα είναι ακόμη περισσότερο στο μέλλον: την πολιτική.

Θα έλεγα ότι σίγουρα υπάρχει σκοπός στην πολιτική. Όμως η εξουσία συχνά επιχειρεί να πείσει την κοινωνία ότι η ατομική και κοινωνική ζωή δεν χρειάζεται να έχει κάποιον σκοπό, ότι μπορεί να αναλώνεται στο χάος, στον ατομισμό και στην απαξίωση των κοινών. Αν οι άνθρωποι έχουν φθάσει στο σημείο να θεωρούν, με διάφορες δικαιολογίες, ότι η πολιτική δεν εξυπηρετεί κανέναν σκοπό, ότι δεν την χρειάζονται, τότε σίγουρα η πολιτική θα έχει και πάλι έναν σκοπό. Μόνο που αυτόν τον σκοπό θα τον έχουν πλέον αποκλειστικά οι ελίτ, δηλαδή η εξουσία.

Δεν μπορεί να μην υπάρχει σκοπός. Μια τέτοια πεποίθηση είναι μία αυταπάτη και ένα ψεύδος. Και οι σκοποί της πολιτικής μπορεί να είναι μόνο δύο διαζευκτικά: (α) η **λαϊκή κυριαρχία με το κοινό καλό** ή (β) η **ανισότητα** μέσω της κυριαρχίας των ελίτ, πράγμα βέβαια που δεν είναι αληθινή πολιτική, όπως λέει ο Ι. Παρασκευουλάκος στο παραπάνω άρθρο του. Ανάμεσα σε αυτά τα δύο υπάρχουν φυσικά πολλές διαβαθμίσεις, όπου αυτά τα δύο αντιμάχονται το ένα το άλλο, που είναι και η συνήθης περίπτωση. Μόνο που η μάχη αυτή δεν είναι μόνο μάχη μεταξύ προσώπων, λαού και ελίτ, αλλά και μάχη μέσα στον ίδιο τον άνθρωπο για να επιλέξει ό,τι είναι αναγκαίο για την ισορροπία

ανάμεσα στο άτομο και τη συλλογικότητα. Θα έλεγα ότι είναι μία μάχη ολοκληρωτική που διεξάγεται σε όλα τα επίπεδα της ύπαρξής μας στον κόσμο.

Αν ποτέ η πολιτική καταλήξει να μην έχει σκοπό, να έχει εξαφανιστεί, αυτό θα σημαίνει είτε ότι οι άνθρωποι έχουν γίνει τόσο τέλειοι που να μη χρειάζονται ηγεσία (δεν γνωρίζω αν είναι δυνατόν να υπάρξει ποτέ τέτοια κατάσταση) είτε ότι οι άνθρωποι έχουν τόσο χάσει τη συνείδησή τους, ώστε να έχουν καταστήσει σαν αυτόματα ή πράγματα, ώστε να μη χρειάζεται κανείς να τους χειριστεί, αλλά μόνο να τους χρησιμοποιεί ανεμπόδιστα όπως τις μηχανές.

Γι' αυτό ο ατομισμός, με την απαράδεκτη φαντασίωσή του ότι μπορεί κανείς να ζήσει μόνος του, απόλυτα αποξενωμένος από την κοινωνία, είναι μία επιθετική πράξη, γιατί στην ουσία ωθεί τον άνθρωπο να γίνει (βέβαια, σε μήκος χρόνου) το απλό γρανάζι μιας άβιας μηχανής που απλώς θα παράγει ένα έργο στο οποίο δεν θα έχει κανέναν λόγο. Και θα είναι άβια, γιατί δεν θα έχει βούληση, έστω αυτά τα ίχνη που εκφράζονται σήμερα με κάποιους έμμεσους τρόπους. Η βούληση θα είναι το προνόμιο των λίγων, αυτών που θα είναι τα λιγοστά υποκείμενα ή πρόσωπα και θα ελέγχουν την κοινή ζωή. Οι υπόλοιποι θα είναι ο "σωρός ερειπίων" για τον οποίο μιλούσε απαξιωτικά ο Νίτσε στο βιβλίο "Θέληση για δύναμη", αποκαλώντας έτσι την ανθρωπότητα. Αλλά είναι τόσο δελεαστική η εικόνα της απραξίας και της άνεσης, ώστε πολλοί θα προτιμούσαν να μην υπάρχει η πολιτική ή έστω να υπάρχει η δυνατότητα να μη χρειάζεται να ασχολούνται με αυτήν, γιατί στο κάτω-κάτω δεν τους αφορά.

Αλλά μη νομίζει κανείς ότι αυτό είναι "προνόμιο" μόνο των πολλών. Ακόμη και αυτοί που επιδιώκουν την ανισότητα με κάθε τρόπο στο βάθος τους ελπίζουν ότι κάποτε θα απαλλαγούν από την πολιτική ως πλέγμα καθηκόντων και εννοιολογικών περιορισμών, επιθυμούν τον απόλυτο ετσιθελισμό και την απρόσκοπτη ασυδοσία. Σύμφωνα με τον Νίτσε, θα έπρεπε να είναι τόσο ανεμπόδιστοι στην κυριαρχία τους, ώστε να μην έχουν καν την υποχρέωση ή την αίσθηση της υποχρέωσης να κυβερνάνε την ανθρωπότητα, αλλά να

πατάνε επάνω της σαν να είναι αυτό κάτι φυσιολογικό και αυτονόητο. Συγκεκριμένα «Για τους κυρίαρχους τύπους: Ο “ποιμένας” σε αντίθεση προς τον “κύριο” – ο πρώτος ένα μέσο για τη διατήρηση της αγέλης, ο δεύτερος ο σκοπός για τον οποίο υπάρχει η αγέλη... Ο δυνατός άνθρωπος... χωνεύει τις πράξεις του με τον ίδιο τρόπο που χωνεύει και τα γεύματά του... δεν τρώει τίποτα που δεν απολαμβάνει» (Φ. Νίτσε, Η θέληση για δύναμη, εκδ. Νησίδες, παρ. 901-906). Όλοι αποβλέπουν σε μία καταλλαγή της προσπάθειας προς έναν σκοπό. Το τραύμα στον άνθρωπο είναι πολύ βαθύ, αλλά το έχει δημιουργήσει μόνος του.

Φυσικά, υπάρχει και η άλλη περίπτωση: Η πολιτική όπως διαμορφώνεται να εξαρτά τον άνθρωπο απόλυτα από μία “ιδέα”, που όμως δεν θα είναι αληθινή ιδέα, όπως το κράτος ή μια οργανωμένη ιδεολογία, πράγμα που είδαμε στα κόμματα. Και σε αυτή την περίπτωση πάλι η ατομική συνείδηση συρρικνώνεται, γιατί κυβερνάται από την ιδέα της οργάνωσης και της ισχύος της, την οποία άλλοι κατευθύνουν και εκμεταλλεύονται. Δεν φαίνεται σαν χάος και κενό όπως στην προηγούμενη περίπτωση, αλλά στην πραγματικότητα αυτά τα δύο άκρα ενισχύουν το ένα το άλλο εναλλάξ. Και σε αυτή την περίπτωση εκφράζεται μία παθητικότητα, γιατί η οργανωμένη μορφή η οποία θα αποτελεί το πεπρωμένο του ατόμου θα τον εξαφανίσει με συνέπεια να γίνει όργανό της. Δεν θα χρειάζεται η πνευματική εγρήγορση, αλλά θα αρκεί η εξάρτηση από αυτήν την οργανωμένη μορφή και η τυποποιημένη δράση για χάρη της. Η πολιτική και πάλι θα έχει αφανιστεί, γιατί το πεδίο των επιλογών θα έχει προκαθοριστεί, όχι φυσικά από τους ίδιους τους “πολίτες” και τη συλλογικότητά τους, αλλά από άλλους.

Το ζητούμενο είναι και πάλι η ισορροπία, η αληθινή ισορροπία και όχι η γνωστή ισορροπία του τρόμου. Όπου χάνεται είτε το άτομο είτε η συλλογικότητα, προκύπτει το ίδιο αποτέλεσμα και σε αυτό δεν πρέπει να εθελοτυφλούμε πια.

Τελικά, η πολιτική είναι το πεδίο όπου θα πρέπει να εκφραστεί κάποτε, με πληρότητα και ισορροπία, η σχέση της ατομικότητας με τη συλλογικότητα και από αυτό δεν πρόκειται να μας

απαλλάξουν ούτε οι απλοποιήσεις, ούτε η άγνοια, ούτε τα ιδεολογήματα με τον φανατισμό τους. Η πολιτική είναι ένας τομέας που απαιτεί τη συνεχή μας παρουσία, γιατί δεν είναι κάτι στιγμιαίο, μια εικόνα του ορθού, αλλά το ίδιο το γίνεσθαι της ανθρώπινης ζωής ατομικά και συλλογικά, που βρίσκεται σε συνεχή κίνηση.

16/8/2021

Ιωάννα Μουτσοπούλου

Μέλος της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ